

ע ל ו נ מ ס 5

בתי המשפט את מי הם משתטים?, מאת / חמיה וליס,

בחודש יוני נערכה הפגנה מול פתח בית המשפט בחיפה, הסיבה להפגנה הייתה פסק דין שניתן בבית הדין על מעשה רצח של אשה, רעיה ורנין. פסק הדין: 10 שנות מאסר. קרוב לודאי שבשל התנהגות טובה יזדווגה שלישי מתקופת המאסר, קרי 7 שנות מאסר על רצח אדם. אדם שערכו בחברתנו הנאורה זול מדי. אשה. ההפגנה שנערכה הייתה יותר מאשר זעקתה של האשה שלא יכולה הייתה להופיע בבית המשפט ולהגן על עצמה, ולספר על הסבל והמרורים שהיו מנת חלקה במשך התקופה שהייתה נשוא לאדם שהשפיל, היכה, וגם רצח אותה לבסוף. ההפגנה לא התקיימה אך זרק להחליף את האשה שנרצחה ולאמר שקינסטור והקנסה אינם עילה לרצח, הייתה להפגנה מטרה נוספת והיא יציאה אל החברה בבקשה לראות את העוול הנעשה לנשים בבתי הדין, (הרבניים והאזרחיים), ולמחות עליו. לדרוש יחס רציני לתלונות נשים על הכאה והתאכזרות מכל סוג שהוא. להוציא מן הארון את מיתוס "הכל צריך להשאר ולהשמר במסגרת המשפחה". הטלויזיה סיקרה את ההפגנה קצרות עבור "מבט", השופטים, כפי הנראה לא צפר אותה שעה בכתבה הקצרה, או שאולי לא הבינו את המסר וזילזלו בהפגנותיהן של "הקיצוני האלה", שאם כן לא ברור מדוע הופיעה בעיתונים הכתבה הבאה. (מעריב יום ב' 27.8.84): לא היה מזל למזל...

המשטרה: שופט שלום הורה בשעתו לשחרר ללא ערבות אה משה יצחק, משטרת רחובות ידעה על כוונתו משה יצחק לרצוח את חברתו מזל בוזגלו ה"ל. ידיעה על כך שהצעיר עלול לבצע מעשה יאוש הגיעה למשטרה כבר לפני מספר שבועות, בעקבות מיצע זה נעצר משה יצחק והובא לפני שופט בית משפט הש"ח, המשטרה ביקשה את השופט להוציא לחשוד צו הסתכלות פסיכיאטרית, אולם השופט סרב, והורה לשחררו מיד מכיון שלא נמצא חשד סביר בהיצוע מעשה שכזה, אמר מפקד מרחב השפלה ניצב משנה שמי סביר.

ביום א' 26.8.84 הופיעה במעריב הידיעה הבאה, אהב מאוכזב ירה עשרים כדורים בחברתו לשעו והתאבד. אני מבטיח לכם כי אבוא ביום שישי כלשהו, ואז רע ומר יהיה אמר משה יצחק, לבני משפח של מזל בוזגלו מיבנה לפני מס' חודשים. בליל שבת הוא בא ממילואים לביתה ובידו רובה גליל - והרג אותה... לפני כמה שבועות הוא הופיע בבית משפ' בוזגלו, בפעם ההיא הוא שלף סכין קומנו ואיים לרצוח את מזל. המשטרה הוזעקה ומשה יצחק נעצר. לאחר 3 ימים שוחרר.

אם מקרה מקדים שכזה של אימים ברצח, כמו במקרה הזה, אינו מהווה חשד סביר לפחות לשלילה להסתכלות פסיכיאטרית, מה כן נחשב לחשד סביר? אולי רק הרצח עצמו ואז אפשר להתייחס בסלחנות לגבר שכבודו נפגע מקנטרנות אשתו, או מכך שחברתו עזבה אותו. גם לרצח של רעיה ורנין היה תקו לכך שהיא שהתה במקלט לנשים מוכות, והתלוננה פעמים רבות על מכות ואיומים מצד בעלה במשטרה. תלונות שלא זכו לאוזן קשבת. מדוע?, מה תפקידה של המשטרה במקרה תלונה?, מה תפקידו של בית משפט במקרה רצח? אחד הגורמים להטלת עונש בחבדה הוא התגמול, אדם פשע ועליו לשלם על המעשה שעשה. העונש על רצח הוא מאסר עולם, לעתים קרובות מדי מקלים ראש בעונש כשמדובר ברצח אשה על ידי בעלה, כאן "מכילים" השופטים את המניעים של הרוצח ומחשבים בו. אבל מה על האשה שהפס את חייה, או שנפצעה פצעים אנושים ע"י בעלה? סיבה נוספת להטלת העונש הוא גורם ההרתעה, ובמ זה יש אולי לדבר על ההרתעה הכללית, יותר מאשר על ההרתעה האישית. כלומר איזו השפעה יש לעו בן 7 שנות מאסר המוטל על גבר הרוצח את האשה עמה הוא חי, על גברים אחרים שמחכננים פשע דומ או מאיימים בו. מה הם יכולים ללמוד על הסכנה הצפויה להם על מעשה פשע שכזה? יש להניח שהסכ הסמוכה בהטלת עונש על רוצח אשתו קטנה מהסכנה שבהברחת הירוויין או שוד מזויין.

המשטרה, הפרקליטות והשופטים, נוטים להטיל ספק באמינות תלונתה של אשה בכל הנוגע ליחסים בין המינים, והמדובר בעיקר בתלונות נשים על הכאתן בידי בעליהן, וכך ביחסן של בורשויות לתלו על פשיעה מינית כלפיהן תוך זילזול בחשיבות התלונה, ואי מיצוי הדין עם הפושעים בכל דרכי החקירה והשפיטה. אם לצאת מנקודת הנחה שהנשים הן הקרבנות העיקריים של תלונות אלה, מחבקשת המסקנה, שמיכון בדרך כלל גברים נמצאים במשטרה, (כדי לקבל את התלונות ולסווגן לפי מידת חמרת ובוודך כלל גברים שופטים במשפטי אונס, (ועליהם לבחור בין נתינת אמון במחלוננת או נתינת אמו באנס, כשהתוצאה היא לרוב זיכוי או הרשעה, ללא עונש מאסר ומדובר רק במקרים המגיעים לבית המי הרי אולי המסקנה המתבקשת היא הכנסת נשים מתאימות לתפקידים אלה במקום הגברים. שאינם רואים חומרת הבעיה. ועד אז מן הראוי להוקיע כל מקרה שכזה, לפנות אל השופטים והמשטרה ע"מ שיפתחו רגישות מתאימה; לנושא שאינו קרוב לליבם, ומשום כך הם חוטאים לזכות אוכלוסית הנשים להיות ש לכל זכר בחברה. עון ידיעה בהעיתון המראה שהנשים יזנולות להיות "נשים קטנות" אך כבר זוכות ליו לא הוגן מהמערכת המשפטית.

(מעריב 24.8.84): נער נעצר בחשד מעשה מגונה בבח 4. החשוד תושב רחובות כבר נעצר בעבר על מעשים דומים... נהסד בעבר בהיצוע מעשים מגונים בגופן של 5 ילדות, אך שוחרר בצו שופט. הילה נפצעה ואושפזה בבית חולים.

ברחובות אירעו במהלך השנה האחרונה עשרות מקרים של מעשים מגונים בילדים וילדות. כעשרים ילדים מקבלים טיפול נפשי בעקבות מקרי ההתקפה המינית. לפני כחודשיים ארעו ברחובות 5 מקרים מעשים מגונים בילדות בנות 5-7. באחד המקרים נאלצו לבצע ניתוח כירורגי בילדה. לאחר הקירה מאומצת הגיעו חוקרי משטרת רהובות אל נער בן 17 (נער...) אשר הודה בביצוע המעשים. הנער היה עצור חודש ימים, ולאחר מכן שוחרר ע"י שופט נוער בניגוד לדעתה של המשטרה. השופט קבע, כי על הנער להשאר במעצר בית בשעות הערב והלילה. חוקרי משטרת רחובות הבחינו בדמיון הרב שבין סיטת הביצוע במקרה זה למקרים האחרים שע"פ החשד ביצע הנעור וועצרו אותו בשנית. לאחר הקירה הודה הנער במעשה, המשטרה תבקש גם הפעם לעצוא את החשוד עד תום ההליכים.

הגילע הזמן שזעקות הנשים יגיעו לא השמימה אלא אל השופטים, וקברניטי החברה, האמונים על מלא קביעת החוקים. אך בראש וראשונה אל אלה אשר הערולה מופנית כלפיהן - אל לנו הנסים.

פינת הספר המומלץ / מאת, לזלי זקס.

הפגישה הראשונה שלי עם הספר "המעמד הרביעי" על נשים בימי הביניים, מאת שולמית שחר, היה כאשר ערכת השוואה בין מצבן של נשים בימי הביניים, למצבן של נשים במדינה אחרת באותה תקופה. עבור העבודה הייתי אמורה להתייחס רק לפרק אחד בספר, אך מצאתי את עצמי קוראת אותו מתחילתו ועד סופו בנשימה אחת.

הספר מנסה לבחון את כל האספקטים המשפיעים על מקומה של האשה בימי הביניים, הוא כולל פרקים על, זכויות ציבוריות ומשפטיות, האשה והדת, הנזירות והיהודים, על נשים נשואות וכל מה שמשתמע מהחל מהתאוריה הכנסתית על נשואין וכלה בשימוש באמצעי מניעה. הפרק על נשים במעמד האצולה, כן נישואין, האשה האצילה כאם, סמכויות שילטוניות שלהן, ותרומתן ליצירה הרוחנית של התקופה. נשלים בעיר כולל: אזרחות, נשואין בעיר, זנות, והשכלתן של נשי העיר, נשים בכפר. זכויות ירושה ונשואין, ועבודת נשים בכפר. הפרק המסכם דן בנשים בתנועת המינוח והמכשפות.

זו רשימה חלקית של מגוון הנושאים בהם דן הספר, זהו אוסף מדהים של עובדות מרתקות הקשורות לחייהן של הנשים אשר יוצרות תמונה בהירה של מצב ומעמד האשה בימי הביניים.

על אונס כוחנית שולמית שחר: בצרפת ובאנגליה, נחשב האונס למעשה פלילי, ועל פי החוק הצפוני, היה אנס נענש בעונש של עוורון, סירוס, ואף הוצאה להורג. על פי חקיקת פרדריק השני. בסיציליה יוצא להורג אפילו האונס זונה, והשומע זעקת אשה לעזרה, חייב לחוש לעזרה. ואל לא יקנס... במאה ה"ג באנגליה, סירבו שופטים לקבל את תביעתה של אשה על אונס, אם הרחה מאותו מעשה אונס. וזאת משום שעל פי השקפתם של אנשי ימי הביניים, על הפיזיולוגיה ומיניות של האשה, פולטת האשה זרע מטויים שמאפשר את התעברותה, וזרע זה לא נפלס אלא אם כן הגיעה למלא סיפוקה המיני, ופירוי של דבר שנהנתה ממעשה האונס, ואין הצדקה לתביעתה.

על יחסים מחוץ לנשואין, על פי חקיקת פרדריק השני, הוטל בסיציליה על האשה המבאפת, עונש אכזרי במיוחד, קצוץ חטמה, עונש זה לא הוטל על גבר מנאף, אולם ברוב האזורים הוטלו עונשים זה על האשה ועל הגבר בעוון זה.

על המשפחה באצולה: נשי האצילים, לא הניקו בדרך כלל את תינוקותיהן, הן החזיקו מניקות בבת וסכרן של מינקות ילדי הסניורים הגדולים, היה גבוה במיוחד. משגמלו הילדים, נמסרו לידיה של אומנת ובגיל צעיר ביותר, עזבו בדרך כלל את הבית. ילדי אצילים רבים נשלחו כבר בגיל 6-7 להתחנך בחצרותיהם של סניורים אחרים. ילדות שנוקדו לנזירות נשלחו למנזר בהיותן ילדות קטנות. והיו מן האצולה שלא נועדו לנזירות, אלא נשלחו כילדות קטנות להתחנך במנזר. אחרות נשלחו כמו הבנים להצרותיהם של סניורים אחרים, ללמוד נימוסים נעים ודרכי התנהגות, כיאות למעמדן. אליזבט בתו של המלך אנדרי מהונגריה, בראשית המאה ה"ג, אורסה בהיותה בת 4 ללאנדגראף של תורונגיה, ובאותה ל בה אדרסה, נשלחה לארמונו וארסבורג, ובו גרה עד נישואיה בגיל ארבע עשרה, ומכאן ואילך עד מות בעלה.

רוב ספרי ההסטוריה הקיימים, הינם "הסטוריה - גברית", וכאשר תלמידה מסיימת את לימודיה בביה"ס, אין היא יודעת על מקומה של האשה בהסטוריה האנושית, להוציא מספר נשים מפורסמות, כמו ז'אן דארק, והמלכות השונות ששלטו. ספר זה מהווה ניסיון לתקן עוות זה, והחידוש שבדבר הופך את קריאת הספר לחוויה עמוקה.

הצגה: נשים בצמרת/מאת חמדזה וייס.

דווקא בשעה זו כשכל הפסטיבלים נערכים בחיפה. החלטתי להזרים מעט לחל אביב, ע"מ לחזות בהצגה העוסקת בנשים מצליחות, מתקופות הסטוריות שונות.

קסם לי במיוחד הרעיון, של מפגש בלתי אפשרי זה, על צומת השנים והארת האוניברסלי שבחיי נשים, מבלי שתהיה חשיבות לתרבות ממנה הגיעה האשה. ההבדל בכבלים בהן נתונה כל אחת מהן או, במקומה שלה. טמון בטגנו הדיכוי וההשפלה, אך לא במהות. במחזה מודגש הצורך להיות פורצת בדר או לפחות תמהונית במידה כזו המשאירה את האשה בשולי התבונה, וגורמת לה להיות צינית או מרירו או שינהים גם יחד, אם ברצונה להרשם בספרי הימים או לגלות מידה הגונה של עצמאות. המתזה אינו אופטימי ולעיתים הוא אף מפחיד - במיוחד כשמגיעים רגעי ההשלכה על עצמנו בעת הצפייה. אנו יודעות כי זוהי הכללה גסה לטעון שנשים שהצליחו בקרירות אישיות, איבדו את כל חיייהן הפרטיים, והן נתונות בקפריזות או שבויזת בקיסמה של גטיפה המרה, או לחילופין, מצליחו רק אלה שממילא לא היו בונות לעצמן חיי משפחה. מצד שני המחזה חשוב גם מפני שהוא מדגיש את הבעיות העומדות בפני נשים המנסות לעשות משהו אחר, ואינן מוכנות להשאר עקרות בית. מפגש מעניין מתרחש בין מרליין שהיא מנכל"ית של חברה לחטסוקה, לביין אחותה בכפר הולדתן, זהו מפגש בין דוגמות, שהאחת אותו מיצגת האחות העשירה והשתינית אומרת, שמצבה של האשה נובע רק ממזמה אישית, ומי שרוצה יכולה להתקדם, שדריכה על גופות לצורך מטרה זו לגיטימית, לעומת השניה אותה מיצגת האחות העניה, (המטופלת בבתה המשונה של העשירה), לפיה רק הקומביזם יציל את האשה מבלבועת הרע.

כסמל נלעג לכל התיאוריות נערה, (שהיא ביתה הטבעית של מרליין המנכלית, אך אינה יודעת זאת) נערה שהיא מעוררת בצורתה החיצונית ומרתיעה את כל סובבה בשונותה, מלבד חברה אחת הצעירה ממנה נערה זו לא ברור אם היא מפגרת או לא, אך ברור שגם אם אינה מפגרת, ככל שתאמץ ותשאף לעולם לא תגיע. מאידך גיסא ברור ששום מלחמת מעמדות לא צפיל אותה, אך היא (הנערה) בהוטיה המפותחתי סוגרת את ההצגה בקריאה מסמרת שיער: מפחיד!

ההצגה מוצגת ב-4 חלקים שהגאשון בהם הוא המפגש החלומי ההיסטורי בין הדמויות ההיסטוריות, אותן מארחת מרליין המנכלית. (הדמויות: איזבלה בירד (1831 - 1904) חיה באדינבורג יצאה למסעות רבים בין הגילים 40-70. הגבירה ניד'ו (נולדה ב-1258) יפנית, היחה פילגש. התמונה השניה מתארת את חיי אחותה של מרליין והילדה נערה אנג'י. חיי דחק ותיסכול, תמונה שאינה קשורה כביכול לתמונה הראשונה, אך הקשר מתברר בתמונה האחרונה, בה נפגשות האחיות כשהן שנפצרה באניהן שניט רבות קודם לכן פוערת את פיה כמסנה תוקף, בעת השיחה הנוקבת על חיייהן וגורלן הנפרד - המטותף.

ממלץ לראות המחזה, מעניין מקורי מתסכל ומשאייר חומר למחשבה. (התמונה החלומית הראשונה, מתארת בצורה יוצאת מן הכלל את הצורך של נשים בתעלולים - רבהתחכמויות ע"מ לשמור על קיומן העצמאי בעולם הכוח הבילתי ניתן לעצמור (כמעט) של הגברים). הדיחוק הניכור, ההתעלמות מהאנושי, באה לידי ביטוי בתמונה השלישית בה אנו פוגשים את חברת התעסוקה של מרליין. בה היא טולטת ללא מיצרים, למרות החתירות תחתה. היא יודעת שרק באמצעות כוחה תשאר בעמדתה, והיא מגינה על כך בתוקף. תוך כדי טיגול תכונות תחרות ודריכה על גופות (גם אם הן חלק מעצמה כמו בתה אותה זנחה עידי אחותה), האופיניות כל כך לעולם התחרותי הגברי. אחת השאלות שהמחזה מעלה היא: האם יש טעם בכוח ובשררה שנשים זוכות בו אם הן הופכות להיות דומות יותר ויותר לגברים, על הצדקים אותן הן גורמות לעצמן, ויותר מכך עולה השאלה הנוקבת האם אפשר אחרת?

המחזה סוגר מעגל של רצונן של נשים להתקדם להיות בעלות יחודיות כשהאפשרות היחידה העומדת בפניהן היא להלחם בתוך עולם הגברים, והן לנצחם. ואז הן מנודות הן מעולם הגברים והן מעולם הנשים. אם יש פתרון למבוי סתום זה, המחזה אינו מציע לנו אותו. כדאי לראות.

את המחזה כתבה קאריל צ'רצ'יל, וביימה הלן קאוט - האוסין, מטחק משובח של עליזה רוזן, כגרט המטרופת, וכגויס האחות העניה, של רבקה נוימן כאפיפיור יונה, וכאנג'י הנערה המשונה, ושל סנדרה שדה כמרליין. המחזה מועלה על בימת החאטרון הקאמרי.

ה ו ד ע ו ת

- בקיץ, קם ארגון חדש בתל - אביב לנשים לסביות, ששמו " רעות נשים " .
המטרות העיקריות של הארגון: הן,
א. סיוע בבעיות חברה והסתגלות, ללא קשר להשתייכות רעיונית.
ב. קיום פעילויות חברתיות ותמיכתיות כגון: קבוצות להעלאת חודעה, פגישות, התכנסויות,
פעילויות ספורט, מסובות, קו טלפון ליעוץ ואינפורמציה, וכו'.
ג. עריכת פעולות הסברה. הפעילות הראשונה של הארגון, בשיתוף עם קבוצה מירושלים, הייתה
כנס ארצי שהתקיים בחיק הטבע, באיזור ירושלים בספטמבר. יותר מ - 100 לסביות השתתפו
בסדנאות בנושאים כמו: הלסביות והממד, לסביות וגזענות, יציאה מן הארון ועוד.
כל אחת שמעוניינת לשמוע יותר או להצטרף לארגון, יכולה לפנות ל"רעות נשים", ת.ד.
31329, תל - אביב.
-